

principer

Det är numera inte särskilt inne att vara principfast. En person som håller på sina ideal i ord och handling framstår i många ögon som en extrem torrboll, en anakronism i ett samhälle som ofta prisats för de framsteg som uppnåtts genom smidiga kompromisser, ett samhälle som blivit en marknad för kohandlare.

Och visst är det alldeles utmärkt att olika grupper förmår ge avkall på sina ståndpunkter för att i helhetens intresse åstadkomma samförstånd. Ändå finns det ibland skäl att sätta frågetecken när utförsäljningen av viktiga principuppfattningar äger rum till rena bottennoteringar.

Den socialdemokratiska regeringen talade mycket om hur angeläget det var med ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Men så blev det maktväxling. Den nye utbildningsministern Jan Erik Wikström gav den sittande studiestödsutredningen i uppdrag att föreslå att den sk äkta-makeprovnigen vid tilldelningen av studiemedel skulle slopas. Den leder nämligen i praktiken till att främst kvinnor beviljas lägre studiestöd – eller rent av blir alldeles utan – om deras män uppnått en viss inkomstnivå. Det säger sig självt att en sådan bestämmelse inte stimulerar kvinnor till vidareutbildning, och därmed motverkas jämställdheten mellan könen. Men den socialdemokratiska oppositionen kommenterade Jan Erik Wikströms tilläggsdirektiv till studiestödsutredningen i sötsura ordalag. Åtgärden skulle ju gynna de välsituerade i samhället, sades det.

Jämställdhetsprincipen föll plötsligt pladask till marken. Då den fick fördelningspolitiska följder, som inte passade socialdemo-

kraterna, var den ingenting värd längre.

När SACO under förra decenniet i sina analyser av medlemmarnas realinkomstutveckling även beaktade de effekter den direkta skatten fick på den enskildes köpkraft, blev reaktionen våldsamt. Akademikerorganisationen inkluderade ju sådant som låg inom politikernas domäner. Det direkta skattetrycket var regeringens och riksdagens sak att avgöra, hette det. Nu var denna kritik sakligt omotiverad, såtillvida som ingen opponerade sig mot att löntagarorganisationerna hänvisade till inflationsutvecklingen när de fastställde sina krav. Även prisstegringarna är dock, åtminstone delvis, en direkt konsekvens av de styrandes ekonomiska politik.

Men vad säger löntagarorganisationerna om den direkta skatten i dag? Jo, nu har det plötsligt blivit högsta fackliga visdom att tala om marginaeffekter och skattepolitik. LO-chefen Gunnar Nilsson förklarade efter valet att hans organisation inte skulle precisera sina yrkanden i den kommande avtalsrörelsen förrän han tagit del av den nya regeringens skatteprovisorium för 1977. Så kom propositionen. Vips meddelade Gunnar Nilsson att LO måste kräva kompensation till de grupper som enligt hans mening skulle missgynnas av de nya skatteskalorna.

Den indignation LO visade på 1960-talet för att en annan löntagarorganisation påtala-

de den direkta skattens betydelse för reallöneutvecklingen lyser nu helt med sin frånvaro. Det blev opportunt för LO att anlägga samma synsätt som SACO, och då gjorde man det, uppenbarligen utan tillstymmelse till ideologiska eller principiella betänkligheter.

Inte heller den nuvarande regeringen har visat sig vara trogen sina principer. I valrörelsen angrep de borgerliga partierna marginalskatternas arbets- och välståndshämmande effekter. 1977 års skatteprovisorium sänker visserligen skatten på löneökningar för mellaninkomsttagarna mer än socialdemokraterna vill. Men den skärper samtidigt marginalskatten högre upp på inkomstskalan. Varför? Den principiella kritiken mot marginalskatteeländet måste ju gälla även där.

Hjalmar Gullberg skrev en gång om tidningen Morgontuppens recensent, doktor Tidström: "Tidström skiftar mening tusenfalt./Gamla ideal förrådas kallt./Tretti silverpenningar per spalt." Om en facklig organisation skiftar mening när medlemmarnas intressen så kräver, må det kanske vara hänt. När politiker inte håller fast vid sina ideal så fort silverpenningar i form av skatteinkomster står på spel är det värre.

Matti Häggström